

آشنائی با بازار بیمه آلمان

ترجمه: مینا صدیق نوحی

حجم بازار

جدول شماره یک حجم کل درآمد حق بیمه و رشد آنرا در طی دو سال گذشته نشان میدهد. همانطوریکه مشاهده می شود سهم بیشتر درآمد حق بیمه از رشته بیمه های عمر و زندگی انفرادی است و نشان دهنده ماهیت مالی حق بیمه دریافتی است.

کل سهم شرکت بیمه ها کلاً ۶۳ درصد حق بیمه مسئولیت و سوانط نقلیه موتوری و ۱۶ درصد بیمه مسئولیت عمومی و ۱۴ درصد مربوط به حوادث انفرادی است. افزایش چشمگیر سهم ها کلاً از کل حق بیمه سالانه تنها بدلیل رشد بازار نبوده بلکه بعلت افزایش نرخ حق بیمه در رشته مسئولیت دارندگان و سوانط نقلیه موتوری است که معادل ۵/۵ درصد بوده است.

جدول شماره یک ارقام: میلیارد مارک آلمان غربی (BNDM)

رشته	درآمد حق بیمه سال ۱۹۸۸	درآمد درصد تغییرات سال ۱۹۸۸	درآمد حق بیمه تغییرات سال ۱۹۸۷	درآمد درصد تغییرات سال ۱۹۸۷
بیمه های عمر و زندگی	۴۴۷۰۰	+ ۷/۷	۴۱۴۹۱	+ ۷/۹
سهم ها کلاً	۳۹/۳۰۰	+ ۸/۶	۳۶۱۸۷	+ ۷/۱
بیمه های خصوصی بهداشت و درمان	۱۴۹۰۰	+ ۷	۱۳۸۹۲	+ ۵/۹
بیمه های اموال	۱۵۲۰۰	+ ۵	۱۴۴۶۲	+ ۳/۵
بیمه های حمل و نقل	۲۰۷۵	- ۱	۲۰۹۹۸	- ۱/۶
پول . هواپیما	۱۳۶۰	- ۲	۱۳۸۷	+ ۷/۵
بیمه های اتمی	۱۷/۵۰۰	+ ۷/۳	۱۵۹۵۱۷	+ ۶/۶
جمع کل	۱۰۰			

بیمه های اجتماعی

علیرغم این حقیقت که معمولاً حق بیمه بهداشت و درمان رقم بالائی است ولیکن در آلمان مجموع این حق بیمه ها بعلاوه قراردادهای انفرادی از حجم متوسطی برخوردار است زیرا کشور آلمان دارای یک سیستم تأمین اجتماعی بسیار توسعه یافته و سطح بالا است.

بدین ترتیب که مثلاً در سال ۱۹۸۶ مبلغ کل درآمد حق بیمه های تأمین اجتماعی در مؤسسات خصوصی بالغ بر ۳۱۳ میلیارد مارک آلمان غربی بوده است.

بیمه های اجتماعی در آلمان شامل بیمه های بازنشستگی، بهداشت و درمان، بیکاری و حوادث ناشی از کار است. معمولاً قسمتی از حق بیمه ها بر اساس حقوق پرداختی توسط کارفرما پرداخت میشود که ارتباطی با نوع و میزان خطرات در هر مورد ندارد و بیمه های اجتماعی در این کشور اصولاً مانند سیستم بیمه های خصوصی نیست و توسط نهادهای دولتی خاصی اداره میشود. ولی سیستم تأمین اجتماعی بر روی تقاضای بازار برای بیمه های خصوصی تأثیر مستقیم می گذارد.

بیمه های بهداشت و درمان

بالغ بر ۹۵ درصد از کل جمعیت آلمان غربی زیر پوشش بیمه های تأمین بهداشت اجتماعی هستند بنابراین برای بیمه های خصوصی بهداشت و درمان تنها تقاضای ۵ درصد از کل جمعیت باقی می ماند ولی در مقابل بیمه گران خصوصی بهداشت و درمان پوششهای تکمیلی ارائه می کنند تا بیمه گذاران را در موقعیت مناسبی قرار دهند مثلاً بیمه تأمین سلامتی ضمن سفر را به بیمه نامه اصلی الحاق می کنند.

بیمه‌های عمر و زندگی

مبلغی که توسط سازمان تأمین اجتماعی بعنوان مقرری بازنشستگی پرداخت می‌شود چندان زیاد نیست با این همه بسیاری از مردم در سنین بالای عمر برای گذران زندگی از همین وجه کم استفاده می‌کنند ضمناً کارکنان کمپانیهای عظیم نیز از کارفرمایان مقرری بازنشستگی دریافت نمی‌کنند، مجموع این عوامل از تقاضای عموم برای بیمه‌های خصوصی عمر و زندگی می‌کاهد. در نتیجه در بازار آلمان نسبت به سایر بازارهای بیمه تقاضای کمتری برای این نوع بیمه‌ها به چشم می‌خورد گرچه مبلغ بیمه سرانه آلمان غربی کمتر از $\frac{2}{3}$ انگلستان و کمتر از ۳۰ درصد مبلغ بیمه سرانه در آمریکا می‌باشد. (بر اساس آمار سال ۱۹۸۵) با این وجود هنوز بازاری رشد یابنده و پویا بشمار می‌آید.

بیمه پرداخت غرامت به کارگران و مسئولیت کارفرما

بطور کلی اینگونه ریسک‌ها در بخش بیمه‌های خصوصی آلمان غربی بیمه نمی‌شوند بلکه کارفرمایان مبلغی را که درصدی از حق بیمه است به نهاد بروف ژنوز چاقتن^۲ می‌پردازند این سازمان حوادث ناشی از کار را بیمه می‌کند. کارکنان در مقابل از سازمان فوق غرامت دریافت می‌کنند و حق هیچگونه ادعایی نسبت به کارفرمایان ندارند مگر در مواردی که ضربه یا صدمه به کارگر یا کارمند عمدی باشد. در اینصورت سازمان بروف حق رجوع به کارفرما را دارد یا در مواردی که قصور و غفلتی از کارفرما سرزده باشد که البته اثبات چنین ادعایی بسیار مشکل است و به ندرت اتفاق می‌افتد. بعلاوه هیچ غرامتی بابت تحمل در دو مشقت به بیمه شده پرداخت نمی‌شود.

احتمال مراجعه مؤسسه بروف در واقع موردی از باقیمانده مسئولیت کارفرما است که آنهم بعنوان بخشی از بیمه مسئولیت عمومی پوشش داده شده است و مستلزم بیمه خاصی نیست.

ساختار بازار

در بازار بیمه آلمان تعداد بیشماری شرکتهای بیمه

رقیب وجود دارد. بدین ترتیب که در سال ۱۹۸۵ تعداد کل شرکتهای ثبت شده بیمه مستقیم ۲۸۵۴ بود ولی ۹۳/۶ درصد از کل سهم بازار به ۳۹۲ شرکت تعلق داشت. اما تعداد شرکتهای در اثر ادغام کاهش یافته و با تشکیل شرکتهای جدید افزوده نشده زیرا این شرکتهای نیز با سایر شرکتهای ادغام شده‌اند بهمین دلیل برای آنکه ساختار بازار را به خوبی درک کنیم عامل «تعداد کل شرکتهای بیمه» را نمی‌توانیم ملاک ارزیابی قرار دهیم.

در کشور آلمان در مورد تشکیل شرکتهای بیمه قانون کاملاً قطعی وجود دارد و شرکتهای بیمه در رشته‌های خاصی مجاز به فعالیت هستند منجمله:

۱- رشته زندگی و عمر

۲- بهداشت و درمان

۳- پول و اعتبار

۴- دفاع قانونی

۵- سایر رشته‌ها

ممنوعیت قانونی تأسیس شرکتهای مختلط بیمه منجر به تشکیل گروههای بیمه‌ای شده که در نتیجه تعداد شرکتهای بیمه ثبت شده خیلی بیشتر از تعداد واقعی شرکتهای بیمه رقیب در بازار می‌باشد. لیدر بازار بیمه آلمان گروه بیمه آلیانز که ۱۵ الی ۲۰٪ از کل بازار را به خود اختصاص داده. تنها معدودی از شرکتهای مستقیم بازاریاب بیمه مشغول فعالیت در این بازاراند و بطور کلی شبکه توزیع بیمه‌ای در انحصار دلان بیمه‌ای است که وابسته به شرکتهای بیمه هستند و شرکتهای بزرگ صنعتی نیز دلان بیمه مخصوص به خود دارند بهمین دلایل در مقایسه با سایر کشورها دلان مستقل بیمه بازار آلمان سهم کوچکتر و کم اهمیت تری را به خود اختصاص داده‌اند.

فی الواقع معلوم نیست اگر یک بازار بیمه دارای چنین سیستم توزیعی باشد مستحکم و مطمئن خواهد بود یا خیر؟ در اغلب موارد مشاهده می‌شود وابستگی دراز مدت و تنگاتنگی بین مشتریان بیمه و شرکتهای بیمه‌شان وجود دارد و این وابستگی بین دلان بیمه و مشتریان‌شان بنا بر دلالتی مستحکم تر و قویتر شده:

۱- اگر یک قرارداد بیمه در پایان مدت قرارداد توسط یکی از طرفین فسخ نشود خودبخود تجدید می‌شود.

سازمان نظارت فدرالی

نهادی است که نقش مهمی در بازار بیمه آلمان دارد قوانین و مقررات مصوبه این سازمان برای بیمه‌گران خصوصی تأثیر زیادی بر بازار می‌گذارد سازمان نظارت فدرالی نه تنها در مورد تأمین بودجه‌های احتیاطی ورشکستگی نظارت دارد بلکه حق دارد تراز سالیانه شرکت‌های بیمه را تحت کنترل و بازرسی قرار دهد. این سازمان اصول حقوقی کلیه بیمه‌ها بجز بیمه‌های حمل و نقل و بیمه پول و اعتبار را پیشنهاد می‌کند و تعرفه حق بیمه در رشته‌های عمر و زندگی، بهداشت و درمان و مسئولیت و سائط نقیه زمینی را تعیین می‌کند بدین ترتیب که شرکت بیمه درخواست کرده و نهاد نرخ حق بیمه را تعیین و پیشنهاد می‌کند به همین دلیل همه اصول حقوقی بیمه‌نامه و تعرفه‌ها ضرورتاً یکسان نخواهند بود ولی مطمئناً همه بر مبنای اصول یکسانی تهیه شده‌اند.

در ارتباط با تعیین تعرفه‌ها آمارهای تکنیکی مورد استفاده معمولاً یکسانند و تا آنجا که به سازمان نظارت مربوط می‌شود تمایلی به تعیین شرایط حقوقی متفاوت برای رشته خاص بیمه‌ای وجود ندارد تا امکان مقایسه و انتخاب برای بیمه‌گران آسان شود.

دورنمای سال ۱۹۹۲

سیستم نظارت فدرالی پس از اجرای امریه بازار مشترک در مورد آزادی ارائه خدمات بیمه‌ای بکلی دستخوش تغییر خواهد شد. جهت ادامه مباحثات در این زمینه لایحه قانونی مقدماتی توسط وزیر امور اقتصادی و دارائی طرح شده است. در حال حاضر پیش‌بینی محتوای آینده مباحثات مقدور نیست اما کاملاً واضح است که نتیجه قطعی مباحثات چه خواهد بود. دستکم در زمینه بیمه‌های صنعتی تقاضا برای تعیین مقررات حقوقی بیمه‌نامه‌ها حذف خواهد شد و بیمه‌گران هر یک از کشورهای عضو جامعه مشترک حق خواهند داشت با نظارت اولیاء امور آلمان و بدون هیچ محدودیتی پوشش‌های بیمه خود را به مشتریان آلمانی عرضه کنند.

در زمینه بیمه‌های خصوصی مثل بیمه‌های عمر و زندگی و بیمه اجباری مسئولیت دارندگان وسائط نقلیه

۲ - طول مدت قرارداد در بعضی از رشته‌های بیمه به حداکثر ده سال میرسد.

آنچنان که اغلب بیمه‌گذاران آلمانی تمایل دارند که به بیمه‌گران اولیه خود باقی بمانند شرکت‌های بیمه نیز در صدد ایجاد روابط حسنه با مشتریان خود هستند. این بیمه‌گذاران اگر با پیشنهادی مواجه نشوند که ارزاتر باشد یا در نوع پوشش کامل‌تر و از بیمه‌نامه اصلی خودشان باشد به احتمال زیاد بیمه‌گر اصلی خود را عوض نخواهند کرد. در اغلب موارد بیمه‌گذارانی که پیشنهاد جدید و با شرایط بهتری را دریافت می‌کنند ابتدا به بیمه‌گر اصلی خود مراجعه می‌کنند و تقاضای بیمه‌نامه جدیدی می‌کنند که از نظر نوع و شرایط عمومی بتواند با پیشنهاد جدید برابری کند. به همین علت ادامه کار برای شرکت‌های بیمه تازه‌کار مشکل است و مشکل‌تر آنکه با قیمت‌ها و شرایط رایج در بازار بتوانند سهم قابل توجهی از کل بازار را بدست آورند.

انجمن بیمه‌گران

از جنبه تاریخی انجمن‌های بیمه‌گران در بازار بیمه آلمان نقش بسزائی داشته‌اند. این انجمن‌ها نه تنها توجه عموم را برای اعضایشان جلب می‌کنند بلکه با ارائه آمار و شرایط عمومی و در نتیجه اصول حقوقی به اعضایشان کمک می‌کنند و به اعضا راهنمای حق بیمه یا تعرفه‌های بیمه عرضه می‌کنند.

مسلماً استفاده از این نوع خدمات منافع زیادی برای بیمه‌گران عضو این انجمن‌ها دارد و بسیاری از بیمه‌گران در اغلب موارد به این آمار و ارقام و خدمات استناد می‌کنند زیرا مرجع دیگری در دسترس آنها نیست که قادر باشد همان نتایج را برایشان بوجود آورد.

بعضی از شرکت‌های بیمه کوچکتر با حمایت و کمک این انجمن‌هاست که می‌توانند فعالیت خود را ادامه دهند البته تأثیر و اهمیت این انجمن‌ها به مرور کمتر می‌شود زیرا رقابت در داخل بازار رشد روزافزونی دارد. در زمینه بیمه‌های خصوصی این رقابت‌ها شدت یافته ولی در زمینه بیمه‌های صنعتی رقابت شدیدتر است. در حال حاضر با درپیش گرفتن سیاست‌های ضد انحصاری سعی بر آن است که از نفوذ این انجمن‌ها کاسته شود.

هنوز بحث ادامه دارد و بالاخره معلوم نشده بیمه گران خارجی مجاز خواهند بود آزادانه وارد بازار بیمه آلمان شوند و یا آنکه هنوز هم تعرفه ها و اصول حقوقی باید بوسیله اولیاء امور آلمان تصویب شود. در زمان حاضر و پیش از آنکه لایحه یکپارچگی قانونی بازارها وارد مرحله عمل شود حرکت‌هایی در بازار مشاهده می‌شود. فی‌المثل پیش بینی می‌شود با اجرای این لایحه رقابت شدیدی بوجود آید که مسلماً از سوددهی شرکتهای بیمه کاسته خواهد شد. به همین جهت بسیاری از شرکتهای تلاش می‌کنند تشکیلات مالی مستقلی ایجاد کنند و گروه‌های جدید بیمه‌ای همراه با بانکها بوجود می‌آید با این هدف که خدمات مالی را هم توأم کنند. در نتیجه شرکتهای بیمه در سطح ملی و بین‌المللی با سرعت بیشتری در هم ادغام می‌شوند همچنین دلالات بیمه به تکاپو افتاده و می‌خواهند بدانند در زمینه بین‌المللی چه خدماتی را به مشتریان خود عرضه کنند.

بهر حال قابل پیش‌بینی است که بمرور رقبای ضعیف‌تر و کوچک‌تر ناپدید خواهند شد و رقبای جدیدی بوجود می‌آیند که عمدتاً دفتر اصلی شان در کشورهای خارجی باشد بعضاً رقابت زیادتر خواهد شد و با از میان رفتن مقررات یکسان بیمه، مشکل خواهد بود مشتریان عادی تشخیص دهند بهترین پوشش قابل خرید از جهت مبلغ حق بیمه و شرایط بیمه‌نامه کدام است. شاید مجموع این عوامل باعث شود دلالات مستقل بیمه جایگاه مهمی در بازار یابند و استحکام حاضر بازار دستخوش دگرگونی شود و بالاخره وابستگی بین بیمه گران و بیمه گذاران سست و ناپایدار شود.

آلودگی محیط زیست

با توجه به مقررات قانونی هر کشور مجریان امور می‌توانند فردی که به محیط زیست صدمه رسانده یا مالک وسیله یا مالی را که محیط زیست را آلوده می‌کند، موظف سازند منشاء آلودگی را به هزینه خودش از بین ببرد. فی‌الواقع مجریان امور هر کجا اثری از آلودگی در محیط زیست ببینند مثلاً در خاک، آب یا هوا بلافاصله به فرد مسئول آلودگی دستور میدهند آلودگی را از بین ببرد. بدون اینکه توجه کنند آیا در زمانی که این مواد باعث آلودگی

محیط زیست می‌شده قوانین معتبری در رابطه با عدم وارد کردن مواد مضره به محیط وجود داشته یا خیر؟

از آنجائیکه سابقاً آلوده ساختن محیط زیست در بسیاری از موارد مغایر قوانین جاری کشور نبوده یا حداقل بطور معمول پذیرفته شده بوده است. در حال حاضر و با توجه به قوانین موجود آلمان عوامل آلود کننده زیادی هستند که باید منهدم شده یا از بین بروند. هم اکنون بیمه گران مسئولیت و دارندگان بیمه‌نامه این مسئله را دارند که هزینه‌های مصرفی پاکسازی منشاء آلودگی به چه صورت قابل بیمه شدن هستند آیا بصورت ضمیمه بیمه‌نامه‌های جدید یا سابق می‌توان بیمه کرد و بیمه‌گر کدام سال باید پاسخگوی خسارت باشد. این مسئله را با آسانی نمی‌توان پاسخ گفت زیرا بیمه‌نامه‌های مختلفی در طی این سالها با مقررات حقوقی و شرایط متفاوت صادر شده‌اند.

در حال حاضر دولت آلمان لایحه قانونی ای طرح کرده که آلوده کننده محیط زیست ضمن آنکه مسئول پرداخت هزینه‌های پاکسازی است موظف است هرگونه صدمه جانی یا خسارت مالی اشخاص ثالث را جبران کند مگر در مواردیکه غفلت وجود دارد. آلوده کنندگان محیط زیست همواره مسئول اند مگر در مواردیکه صدمات جانی و مالی در اثر مواد آلوده کننده‌ای ایجاد شود که طی سالیانتمادی تجمع یافته باشند.

مشکل اصلی بیمه کردن این امور از نظر بیمه گران مسئولیت این است که تنها رویدادهای اتفاقی و ناگهانی قابل بیمه کردن هستند. بهر حال چه دولت و چه شرکتهای صنعتی انتظار دارند بیمه گران مسئولیت پوشش مناسبی برای مسئولیتی که بعهد آلوده کننده گذاشته شده، ارائه دهند. مشکل بتوان گفت که چه راه حلی برای این معضل ارائه خواهد شد حقیقتاً انتظار نمی‌رود موقعیت و محتوای بیمه مسئولیت در آلمان همانگونه که این رشته در آمریکا رشد کرده توسعه یابد زیرا واضح است روش‌های قانونی آلمان به گونه کاملاً متفاوتی از آمریکا هستند و اگر مقررات حقوقی و قانونی به صورت کنونی بمانند این خطر وجود دارد که وضعیت بغرنج‌تری بوجود آید.

پاورقی